

Aleg. 7.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reorganizacji szkół wydziałowych żeńskich w Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnopolu i Tarnowie.

Wysoki Sejmie!

Na podstawie art. V. noweli z dnia 2. Lutego 1885 L. 29. Dz. ust. kr. przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi podczas sesji roku 1885/6 wniosek na reorganizację szkół wydziałowych żeńskich w Krakowie i we Lwowie w myśl postanowień ustawy z dnia 2. Lutego 1885. L. 28. Dz. u. kr., a Wysoki Sejm na posiedzeniach z dnia 16. i 23. Stycznia 1886 uchwalił reorganizację tych szkół.

Szkoły wydziałowe żeńskie w Rzeszowie, Stanisławowie, Tarnopolu i Tarnowie nie zostały dotychczas zreorganizowane.

Jeszcze w roku 1885 zakomunikowała Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu projekta reorganizacji tych szkół, Wydział krajowy nie przedłożył jednak Wysokiemu Sejmowi wniosku na reorganizację głównie z tego powodu, że reorganizacja taka pociągnęłaby za sobą znaczne stosunkowo zwiększenie wydatków z krajowego funduszu szkolnego na utrzymanie tych szkół, a w szczególności dla szkoły w Rzeszowie o 1.100 zł., w Stanisławowie o 740 zł., w Tarnopolu o 1.100 zł., w Tarnowie o 1.340 zł. razem o 4.280 zł. rocznie.

Odezwą z dnia 13. Listopada 1887 L. 16.595 poruszyła Rada szkolna krajowa ponownie sprawę tej reorganizacji, wskutek czego Wydział krajowy uchwala z dnia 28. Listopada 1887 L. 57.214 postanowił odnieść się do Reprezentacji miast powyższych z oznajmieniem, że gotów jest przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek reorganizacji ich szkół wydziałowych żeńskich jednakże tylko w takim razie, jeżeli wynikające ztąd podwyższenie wydatków na utrzymanie tych szkół nie spadnie na fundusz szkolny krajowy.

Na to pismo Wydziału krajowego gmina miasta Tarnopola żadnej dotychczas nie dała odpowiedzi, z czego wnosić wypada, że reorganizacji swej szkoły albo wcale sobie nie życzy, albo że sprawa ta jest dla niej co najmniej obojętną. Gmina m. Stanisławowa oświadczyła „że dla braku funduszu nie może przyczynić się do ponoszenia wydatków, jakiby powstały wskutek reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej“ — a zarazem wyraziła prośbę — „aby Wysoki Sejm, jeżeli zamierza wydziałową szkołę żeńską w Stanisławowie nadal pozostawić, wyznaczył

odpowiednią sumę, jaka się potrzebną okaże na utrzymanie zorganizowanej szkoły wydziałowej żeńskiej“. Gmina miasta Rzeszowa okazuje wprawdzie w swej odpowiedzi przychylność dla zamierzonej reorganizacji swej szkoły wydziałowej, oświadcza wszakże, że jej fundusze nie pozwalają na przyjęcie stałego rocznego wydatku 1.100 zł. i uprasza, aby koszta z reorganizacji wynikłe przyjęte zostały na fundusz szkolny krajowy.

Jedną tylko gminą miasta Tarnowa oświadczyła wyraźnie, że życzy sobie, aby tamtejsza szkoła wydziałowa żeńska w myśl postanowień ustawy krajowej z dnia 2. Lutego 1885 L. 28 Dz. u. kr. według projektu przez Radę szkolną krajową udzielonego, a z uwzględnieniem projektu przez Radę szkolną miejscową uchwalonego, zreorganizowana została. Zarazem zobowiązała się ta gmina według załączonej pod \cdot /. uchwały Rady gminnej z dnia 5. Stycznia 1888 dopłacać z własnych funduszków na utrzymanie tej szkoły po nad te prestacje, jakie na nią ustawa nakłada, następujące kwoty:

- a) 160 zł. więcej dla 4. nauczycielki szkoły wydziałowej;
- b) 100 „ dla nauczycielki śpiewu;
- c) 200 „ dla fachowej nauczycielki robót;
- d) 600 „ „ „ „ „ ręcznych, jeżeliby się miał nadal utrzymać kurs praktycznych robót kobiecych. Razem więc obowiązuje się gmina miasta Tarnowa dopłacać corocznie ponad prestacje prawne kwotę 1.050 zł.

Jakkolwiek kwota powyższa nie pokrywa w zupełności zwiększonego skutkiem reorganizacji wydatku na utrzymanie szkoły tarnowskiej, które to zwiększenie według obliczenia Rady szkolnej krajowej wynosić ma rocznie 1.340 zł., to jednak Wydział krajowy, widząc w usiłowaniach Rady gminnej miasta Tarnowa wymowny dowód potrzeby zreorganizowania tamtejszej szkoły, postanowił przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Tarnowie.

Szkoła ta założoną została orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 28. września 1879 L. 10.008 jako 3 klasowa szkoła wydziałowa w połączeniu z 5 klasową szkołą pospolitą pod jedną wspólną Dyrekcją.

Zgodnie z postanowieniem art. VI. ustawy z dnia 2. Lutego 1885 L. 28 Dz. u. kr. miałyby ta szkoła odtąd obejmować czteroletni kurs nauki, podzielony na 4 klasy, a 4 klasowa ta szkoła wydziałowa miałyby pozostawać pod jedną wspólną Dyrekcją z 4 klasową szkołą pospolitą żeńską.

Nadto w myśl art. IX. i XII. wspomnianej ustawy miałyby być połączone ze szkołą wydziałową:

- a) Kurs praktyczny robót kobiecych.
- b) Kurs uzupełniający teoretyczny, urządzony według zasad podanych w załączonym pod \cdot /. projekcie statutu.

Przyszły etat nauczycielski w zreorganizowanej szkole wydziałowej żeńskiej w Tarnowie byłby następujący:

1. Dyrektor z płacą roczną 800 zł., dodatkiem za kierownictwo 200 zł. i wolnem mieszkaniem;
2. Cztery nauczycielki z płacą roczną po 860 zł.
3. Trzy nauczycielki dla klas szkoły pospolitej z płacą roczną po 700 zł.
4. Jedna stała nauczycielka młodsza z płacą roczną 450 zł.
5. Katecheta z remuneracją 300 zł.
6. Jedna nauczycielka fachowa dla robót kobiecych z płacą 600 zł.

Wszystkie wydatki rzeczowe pokrywać jest obowiązana gmina miasta Tarnowa z mocy Art. XXIV. ustawy z dnia 2. Lutego 1885 L. 29 Dz. u. kr. jak również dostarczać bezpłatnego mieszkania Dyrektorowi szkoły.

Zwiększony skutek reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Tarnowie roczny wydatek na płace nauczycielskie pokrywać miałyby gmina miasta Tarnowa na mocy dobrowolnego zobowiązania się aż do wysokości 1.060 zł. resztę zaś fundusz szkolny okręgowy a względnie krajowy.

Wydział krajowy wnosi więc:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Szkoła wydziałowa żeńska w Tarnowie z początkiem roku szkolnego 1889/90 będzie zreorganizowaną na 4 klasową szkołę wydziałową żeńską w połączeniu z kursem praktycznym robót kobiecych tudzież z kursem nauki uzupełniającej dla młodzieży dorosłej a to w myśl projektu statutu pod 2 % załączonego.

2. Koszta utrzymania szkoły wydziałowej żeńskiej w Tarnowie ponosić będą strony do utrzymania tej szkoły dotychczas obowiązane i w tym samym co dotychczas stosunku, z tą jednak zmianą, że gmina miasta Tarnowa po nad prestacje prawne i dobrowolne na rzecz tej szkoły dotychczas uiszczane, obowiązana będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 1.060 zł. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej i kursów z nią połączonych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 27. Lipca 1888.

Marszałek krajowy:

J. Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Wyciąg

z księgi uchwał obrad Rady gminnej z posiedzenia na dniu 5. Stycznia 1888 roku odbytego.

Obecnym Radnych 20.

Zastępca Burmistrza Grabowski otworzył posiedzenie o godzinie 1/26 wieczór.

Przedmiot:

L. 12.391 Reorganizacya szkoły wydziałowej żeńskiej.

Uchwała.

Rada gminy miasta Tarnowa wyraża życzenie, ażeby tutejsza szkoła wydziałowa żeńska w myśl postanowień ustawy krajowej z dnia 2. Lutego 1885 Nr. 28 Dz. ust. kr. według projektu przez Wysoką c. k. Radę szkolną krajową udzielonego z uwzględnieniem projek'u przez tutejszą Radę szkolną miejscową na dniu 1. Listopada 1887 uchwalonego, — zreorganizowaną została i obowiązuje się dopłacać na utrzymanie tej szkoły z własnych funduszków ponad te prestacye, jakie na nią ustawa z dnia 25. Grudnia 1882 Dz. ust. kr. Nr. 2 ex 1883 §. 18 nakłada, t. j. ponad 9% całej należności wszystkich podatków stałych razem z dotychczasowymi dodatkami rządowymi w gminie opłacanych, następujące kwoty:

- a) 160 zł. więcej dla czwartej nauczycielki szkoły wydziałowej a obecnie pospolitej;
- b) 100 zł. dla nauczycielki śpiewu;
- c) 200 zł. dla fachowej nauczycielki robót, która dotychczas nie pobiera żadnej płacy; i
- d) 600 zł. dla fachowej nauczycielki robót ręcznych, jeżeliby się miał nadal utrzymywać kurs praktycznych robót kobiecych, razem więc obowiązuje się gmina miasta Tarnowa dopłacać corocznie ponad te powyżej nadmienione prestacye kwotę 1.060 zł., wyraźnie jeden tysiąc sześćdziesiąt zł. w. a.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 7. wieczór.

Projekt

statutu szkoły wydziałowej żeńskiej, tudzież kursów nauki
dopełniającej w Tarnowie.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje art. IX. krajowej ustawy z dnia 2. Lutego 1885.

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączy się kurs uzupełniający dla młodzieży o kierunku teoretycznym i praktycznym.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organiczną całość i zostaje pod jedną Dyrekcją, która kieruje zarazem 4 klasami szkoły pospolitej ze szkołą wydziałową połączoną.

§. 4.

Językiem wykładowym szkoły, jako też na kursach uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa urządzona na podstawie orzeczenia Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 27. Lipca 1879 roku L. 3.134 i z dnia 28. września 1879 L. 10.008 ulega o tyle zmianie, o ile tego żąda art. VI. do IX. ustawy krajowej z dnia 2. Lutego 1885 i obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach (5, 6, 7, 8).

Ze szkołą wydziałową połączona jest 4-klasowa szkoła ludowa pospolita pod jedną i tą samą dyrekcją.

§. 6.

Przyjęcie uczenicy do tej szkoły nastąpi po ukończeniu klasy IV. szkoły pospolitej, lub na podstawie egzaminu wstępnego, którego przedmiotem będzie nauka w szkole 4-klasowej pospolitej wskazana, a którego pomyslny wynik zależeć będzie od wykazania się dobrymi postępami w przedmiotach w szkole 4-klasowej udzielanych.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych art. VIII. i IX. ust. kraj. z 2. Lutego 1885 będzie także udzielany język francuski jako przedmiot nadobowiązkowy.

§. 8.

Plan naukowy zatwierdzony rozporządzeniem J. Eks. Pana Ministra wyznań i oświecenia z dnia 13. Lipca 1886 L. 11.518 dla szkół wydziałowych żeńskich we Lwowie i Krakowie będzie obowiązujący.

Dla szkoły 4-klasowej pospolitej obowiązuje plan nauki wydany przez c. k. Radę szkolną krajową w roku 1875.

§. 9.

Grono nauczycielskie składa się prócz Dyrektora i katechety z 4 nauczycielek z kwalifikacją do szkół wydziałowych; dwie posady mają być objęte grupą pierwszą, jedna grupą drugą, jedna grupą trzecią patentu kwalifikacyjnego, dyrektor zaś ma posiadać wykształcenie uniwersyteckie wydziału filozoficznego i wykazać się patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych.

§. 10.

Dyrektor, katecheta i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej, tudzież 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły pospolitej mają posady stałe, zaś nauczycielka robót i nauczycielka śpiewu w klasach od I do IV (5--8) otrzymują osobne wynagrodzenie.

II. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 11.

W myśl art. XII. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 urządza się kurs teoretyczny dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej.

§. 12.

Kurs teoretyczny ma na celu uzupełnienie wykształcenia, udzielanego przez szkołę wydziałową w takim zakresie, jakiego wymaga się od kobiety wykształconej naszego społeczeństwa. Wykładane będą następujące przedmioty:

- a) Religia;
- b) pedagogia;
- c) język polski z historią literatury polskiej;
- d) język niemiecki;
- e) język francuski;
- f) historia literatury powszechnej;
- g) historia powszechna nowszych czasów;
- h) estetyka z szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego;
- i) higiena;
- j) fizyka kosmiczna;
- k) gospodarstwo domowe;
- l) śpiew.

Nauka zaś tak będzie rozłożoną, by uczniom tego kursu umożliwić korzystanie z niektórych działów kursu praktycznego.

§. 13.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym postępem lub egzamin wstępny z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczenie nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 14.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki przedstawieni corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej za remuneracją odpowiednią wyznaczoną przez Radę szkolną miejscową.

§. 15.

Nadzór wykonywać będą władze szkolne, a mianowicie Rady szkolne: miejscowa, okręgowa i krajowa.

§. 16.

Udzielający nauk na tym kursie zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora na konferencye peryodyczne, na których omawiane będą kwestye dotyczące kursu, a wnioski przedstawiać się będą władzy nadzorczej.

§. 17.

Uczennice kursu teoretycznego składają na ręce dyrektora z początkiem każdego roku prócz wpisowego 1 zł. miesięczną opłatę szkolną 4 zł., która wpływa do kasy Rady szkolnej miejscowej. Radzie szkolnej miejscowej przysługuje prawo podwyższenia ewentualnie zmniejszenia opłaty, a także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczenie na przedstawienie grona nauczycielskiego, jednak liczba uwolnionych nie ma przenosić $\frac{1}{3}$ ogółu uczenie.

III. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 18.

W myśl ustawy krajowej z 2. Lutego 1885 art. XI. i w myśl rozporządzenia Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 2. Sierpnia 1884 L. 7.669 urządza się kurs praktyczny robót kobiecych, mający na celu:

1. uzdolnienie uczenie przez naukę według najnowszych metod do wykonywania takich robót kobiecych, które im w każdym zawodzie są potrzebne;

2. wykształcenie kierowniczek dla publicznych pracowni kobiecego przemysłu domowego i fachowych nauczycielek robót ręcznych.

§. 19.

Kurs ten obejmuje następujące przedmioty:

a) rysunki;

b) roboty ręczne, a mianowicie:

I. oddział szycia ręcznego i maszynowego,

II. oddział krawieczyzny,

III. oddział robót drutowych, szydełkowych, deskowych i siatkowych,

IV. oddział haftu sztucznego i koronkarstwa.

e) rachunki kupieckie w połączeniu z buchalterią;

f) geografia handlowa w połączeniu z towaroznawstwem.

§. 20.

Nauka jest jednorazową i odbywa się w godzinach przedpołudniowych.

§. 21.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu 4 klasowej szkoły pospolitej i po ukończeniu 14 lat życia.

§. 22.

Nauki na kursie praktycznych robót udzielać będzie ukwalifikowana nauczycielka, której do pomocy dodaną będzie kwalifikowana pomocnica z płacą przez Radę szkolną miejscową unormowaną. Mogą być nadto przyjęte dwie bezpłatne praktykantki.

§. 23.

Warunkiem uzyskania posady jest świadectwo ukończonych kursów robót kobiecych.

Posada nauczycielek jest na razie tymczasowa, a obsadzenie obydwóch posad odbywa się w sposób w szkołach etatowych przyjęty.

Do nauczycieli przedmiotów pod c i d stosuje się §. 14.

§. 24.

Uczennice kursu praktycznego uiszczają z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł. i chesne miesięczne w kwocie 1 zł. w sposób oznaczony w §. 17. Uczennice zaś kursu teoretycznego uczęszczające na kurs robót nie opłacają osobnej opłaty.

§. 25.

Po ukończeniu kursu praktycznego lub teoretycznego otrzymuje uczennica świadectwo stwierdzające postęp w naukach.

§. 26.

Radzie szkolnej miejscowej przysługuje prawo propozycji rozszerzenia w miarę potrzeby i jeżeli się znajdą fundusze kierunków kursu teoretycznego, jako też kursu praktycznego robót kobiecych, w ogóle zmiany statutu, zaś odpowiedni plan zatwierdzony przez c. k. Radę szkolną krajową unormuje zakres i rozkład poszczególnych przedmiotów.

§. 27.

Co do ingerencji Dyrekcji zakładu do kursu praktycznego, stosuje się w zupełności §. 16., nadto obowiązana jest Dyrekcya do składania rocznych sprawozdań.

§. 28.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. Września, a kończy się 30. Czerwca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.

Uchwalono na pełnem posiedzeniu Rady szkolnej miejscowej.

W Tarnowie dnia 7. Listopada 1887.